

No Φ.092.22/6216

ΕΥΡΩΠΑΙΚΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS

ΠΡΩΤΟ ΤΜΗΜΑ

ΥΠΟΘΕΣΗ ΡΕΚΟΒ & ANDREEVA ΚΑΤΑ ΕΛΛΑΔΑΣ

(ΑΡ. ΠΡΟΣΦΥΓΗΣ 36658/17)

ΑΠΟΦΑΣΗ

ΣΤΡΑΣΒΟΥΡΓΟ

6 Σεπτεμβρίου 2018

Αυτή η απόφαση είναι οριστική. Μπορεί να υποστεί τυπικές διορθώσεις.

No Φ.092.22/6216

Στην υπόθεση Pekon & Andreeva κατά ΕΛΛΑΔΑΣ,*Το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (πρώτο τμήμα),
συνεδριάζοντας σε επιτροπή αποτελούμενη από τους:**Kristina Pardalos, Πρόεδρο,**Pauline Koskelo,**Tim Eicke, Δικαστές**Και από την Renata Degener, αναπληρώτρια γραμματέα του τμήματος,**Αφού συσκέφθηκε σε επιτροπή στις 10 Ιουλίου 2018, εκδίδει την ακόλουθη
απόφαση η οποία υιοθετήθηκε αυτή την ημερομηνία:***ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ**

1. Η υπόθεση προέκυψε μετά από μία προσφυγή (αρ. 36658/17) η οποία στέφεται κατά της Ελληνικής Δημοκρατίας και της οποίας δύο Βούλγαροι υπήκοοι, ο **Κος Radostin Pekon** και η **Κα Kristina Andreeva** («οι προσφεύγοντες»), προσέφυγαν στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο την **17η Μαΐου 2017**, δυνάμει του άρθρου 34 της Σύμβασης Προστασίας των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και Θεμελιωδών Ελευθεριών («η Σύμβαση»).

2. Οι προσφεύγοντες εκπροσωπήθηκαν από την Ε.-Α. ΚΟΥΤΡΑ, Δικηγόρο του Δικηγορικού Συλλόγου Αθηνών. Η Ελληνική Κυβέρνηση («η Κυβέρνηση») εκπροσωπήθηκε από τον πληρεξούσιο της, τον **Κο Κ. ΓΕΩΡΓΙΑΔΗ**, Πάρεδρο του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους. Η Βουλγαρική Κυβέρνηση δεν χρησιμοποίησε το δικαίωμα παρέμβασης της στην διαδικασία (άρθρο 36, παράγραφος 1 της Σύμβασης).

3. Οι προσφεύγοντες επικαλούνται παράβαση των άρθρων 3 και 13 της Σύμβασης λόγω των συνθηκών κράτησης τους.

4. Στις 7 Ιουλίου 2017, οι αιτιάσεις σχετικά με τα άρθρα 3 και 13 της Σύμβασης κοινοποιήθηκαν στη Κυβέρνηση και η προσφυγή κρίθηκε απαράδεκτη για τα επιπλέον (υπόλοιπα), σύμφωνα με το άρθρο 54, παράγραφος 3 του Κανονισμού του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ ΣΚΕΛΟΣ**Α. ΤΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ ΤΗΣ ΥΠΟ ΚΡΙΣΗ ΥΠΟΘΕΣΗΣ**

No Φ.092.22/6216

5. Οι προσφεύγοντες γεννήθηκαν το 1981 και είναι ζευγάρι χωρίς να είναι παντρεμένοι.

6. Κατηγορούμενοι για κατοχή και εισαγωγή ναρκωτικών, οι προσφεύγοντες συνελήφθησαν και κρατήθηκαν αρχής γινομένης από την 18η Δεκεμβρίου 2018, πρώτα την Διεύθυνση Μεταγωγών της Θεσσαλονίκης και στη συνέχεια, αρχής γινομένης από την 20η Δεκεμβρίου 2013, στις Φυλακές Διαβατών όπου η δεύτερη προσφεύγουσα βρίσκεται ακόμη. Το 2015, τον Αύγουστο, ο πρώτος προσφεύγων μεταφέρθηκε στις Φυλακές Πατρών. Την 1η Απριλίου 2105, το Ποινικό Εφετείο Θεσσαλονίκης, τους καταδίκασε σε ποινές κάθειρξης. Την 24η Μαΐου 2017, η δεύτερη προσφεύγουσα αποφυλακίστηκε δυνάμει του άρθρου 4322/2015.

A. Οι συνθήκες κράτησης των προσφευγόντων

1. Η εκδοχή των προσφευγόντων

α) Οι συνθήκες κράτησης των δύο προσφευγόντων στις Φυλακές Διαβατών

7. Οι φυλακές βρίσκονται σε βιομηχανική περιοχή, ακατάλληλη για να ζει κανείς μόνιμα λόγω των καθημερινών εκπομπών αερίου βουτανίου. Αυτό υποχρεώνει τους κρατούμενους να κρατούν κλειστά τα παράθυρα του θαλάμου τους που δεν διαθέτουν κλιματισμό.

8. Οι προσφεύγοντες υπογραμμίζουν ότι η Κυβέρνηση δεν προσκομίζει σχέδια των φυλακών προκειμένου να αποδείξει τους ισχυρισμούς της σχετικά με το μέγεθος των κελιών και των θαλάμων.

9. Ο προσφεύγων τοποθετήθηκε σε θάλαμο 10 ατόμων όπου διέθετε προσωπικό χώρο 2 τετραγωνικών μέτρων περίπου. Οκτώ από τους συγκαταρούμενους του ήταν καπνιστές ενώ αυτός ήταν μη καπνιστής.

10. Η προσφεύγουσα είχε τοποθετηθεί σε θάλαμο 17 τετραγωνικών μέτρων με δέκα πέντε άλλες κρατούμενες για ένα χρόνο και μισό. Στη συνέχεια, μεταφέρθηκε σε πιο μικρό θάλαμο με επτά κρατούμενες όπου έμεινε για ένα χρόνο περίπου. Τέλος, τοποθετήθηκε, εκ νέου, στο πρώτο θάλαμο με επτά άλλες κρατούμενες. Ο θάλαμος είχε 4 κουκέτες και μία τουαλέτα με

No Φ.092.22/6216

ντους εμβადού μεταξύ 2 και 3 τετραγωνικών μέτρων. Ο προσωπικός χώρος για οκτώ κρατούμενες ήταν λοιπόν 9 τετραγωνικά μέτρα. Τα στρώματα ήταν φθαρμένα και κακής ποιότητας και οι κρατούμενες έπρεπε να στοιβάζουν κουβέρτες για να "κοιμηθούν κόσμια".

11. Ο θάλαμος ήταν εξοπλισμένος με πλαστικό τραπέζι και δύο μικρά σκαμπό, πράγμα που υποχρέωνε τους κρατούμενους να παίρνουν τα γεύματα τους επάνω στα κρεβάτια τους ή να περιμένουν τη σειρά για να φάνε στο τραπέζι. Η τροφή ήταν ανεπαρκής, το ημερήσιο κόστος των γευμάτων ανερχόταν στα 2,00 Ευρώ ανά κρατούμενο. Το παράθυρο του θαλάμου είχε μέγεθος 4 εκατοστά X 80 εκατοστά μη αφήνοντας να περάσει αρκετό φως, πράγμα που δημιουργούσε μία απαισιόδοξη ατμόσφαιρα για τους κρατούμενους. Το τεχνικό φως- μία λάμπα χαμηλής ισχύος- δεν επαρκούσε για την ανάγνωση. Ο κλιματισμός στο θάλαμο δεν λειτουργούσε και οι διαθέσιμες ηλεκτρικές θερμάστρες δεν επαρκούσαν

12. Στις τουαλέτες δεν υπήρχε παράθυρο, ήταν τουρκικού τύπου και χρησίμευαν επίσης για την εκκένωση του νερού από το ντους που συνίστατο σε μία κεφαλή ντους που κρεμόταν στον τοίχο. Οι τουαλέτες ήταν επίσης εξοπλισμένες με νιπτήρα που χρησίμευε επίσης για το πλύσιμο των ρούχων και των εσώρουχων των κρατούμενων. Το πλύσιμο πραγματοποιείτο με υγρό πιάτων, το μόνο προϊόν συντήρησης που επιτρεπόταν στις φυλακές. Η προσφεύγουσα διαβεβαιώνει ότι κατά την διάρκεια των τριών ετών κράτησης της, οι κρατούμενες στο θάλαμο της δεν λάμβαναν παρά μόνο μία φορά ένα μικρό ποτήρι χλωρίνης ενώ ο θάλαμος ήταν λερωμένος και όχι κατάλληλος για κατοικία.

13. Η έλλειψη επαρκούς ζεστού νερού (παρέχετο για δύο ώρες ημερησίως) προκαλούσε διαπληκτισμούς μεταξύ των κρατουμένων διότι δεν επαρκούσε για το ντους ή το πλύσιμο των ρούχων. Οι κρατούμενες έπρεπε να προγραμματίσουν τα ντους τους πολύ καιρό πριν ή να μείνουν χωρίς να πλυθούν για πολλές μέρες. Οι κρατούμενες κρεμούσαν τα πλυμένα ρούχα τους σε διάφορα μέρη του θαλάμου για να τα στεγνώσουν.

14. Ο σκουπιδοτενεκές βρισκόταν εντός του θαλάμου και τα αποφάγια εξέιχαν συχνά, πράγμα το οποίο επιδείνωνε ακόμη περισσότερο τα

No Φ.092.22/6216

προβλήματα υγιεινής. Ελλείπει θυρίδων, οι κρατούμενες αναγκαζόταν να τοποθετήσουν τα προσωπικά τους αντικείμενα καταγής κάτω από τα κρεβάτια τους. Οι κρατούμενες κάπνιζαν μέσα στους θαλάμους σε βάρος των μη καπνιστριών.

15. Δεν διανέμετο κανένα προϊόν σωματικής υγιεινής στις κρατούμενες, ακόμη και σερβιέτες υγείας έτσι ώστε οι κρατούμενες που ήταν άπορες όπως η προσφεύγουσα, να παρακαλούν τις συγκατηγορούμενες τους να τους δώσουν κομμάτια βαμβάκι.

16. Η προσφεύγουσα υπογραμμίζει ότι οι αιτήσεις της να συμβουλευτεί γιατρό αγνοήθηκαν. Αυτές οι αιτήσεις ήταν γραμμένες σε ένα κομμάτι χαρτί που τοποθετείτο σε ένα κουτί που ο φύλακας έπαιρνε με τυχαία σειρά. Ο παθολόγος επισκέπτετο τις φυλακές κάθε Τρίτη και Τετάρτη, ο ψυχολόγος και ο ψυχίατρος μία φορά την εβδομάδα και οι ιατρικές επισκέψεις ήταν κλεισμένες από τους άνδρες κρατούμενους που αποτελούσαν την μεγάλη πλειοψηφία των κρατουμένων. Σχετικά με την οδοντιατρική περίθαλψη, η προσφεύγουσα μπόρεσε να επισκεφθεί έναν οδοντίατρο πολύ αραιά και έπρεπε η ίδια να επιβαρυνθεί με το κόστος.

17. Παρά το γεγονός ότι η διάρκεια της βόλτας ήταν αρκετά μεγάλη, η αυλή των φυλακών δεν προστατευόταν έτσι ώστε τις βροχερές ή τις ζεστές μέρες, οι κρατούμενοι ήταν υποχρεωμένοι να μένουν στους θαλάμους τους. Επίσης, δεν υπήρχαν παγκάκια για να καθίσουν και οι κρατούμενες έπρεπε να κάθονται καταγής επάνω στις κουβέρτες τους εάν επιθυμούσαν να μείνουν έξω.

18. Όντας έγκλειστοι στις ίδιες φυλακές, οι προσφεύγοντες που ήταν ζευγάρι πολύ καιρό, ζήτησαν από τις αρχές των φυλακών να τους επιτραπεί να συναντώνται αλλά όλες οι αιτήσεις τους απορρίφθηκαν για λόγους ασφάλειας.

β) Οι συνθήκες κράτησης του πρώτου προσφεύγοντος στις Φυλακές Πατρών.

19. Τον Αύγουστο του 2015, ο προσφεύγων μεταφέρθηκε στις Φυλακές Πατρών. Τοποθετήθηκε σε κελί μεγέθους 20 τετραγωνικών μέτρων με δέκα

No Φ.092.22/6216

ή ένδεκα άλλους κρατούμενους. Για πολύ καιρό, κοιμόταν στο πάτωμα. Οκτώ με εννέα από αυτούς τους κρατούμενους ήταν τοξικομανείς, έπαιρναν ψυχοφάρμακα και οι αντιδράσεις τους ήταν απρόβλεπτες, πράγμα που προκαλούσε μεγάλο άγχος στον προσφεύγοντα. Εκτός από τον προσφεύγοντα και έναν άλλο κρατούμενο, όλοι οι άλλοι ήταν καπνιστές, πράγμα το οποίο καθιστούσε αποπνικτική την ατμόσφαιρα μέσα στον θάλαμο.

20. Η υγιεινή και ο αερισμός στο κελί ήταν σχεδόν ανύπαρκτοι.

21. Χωρίς μόνιμο γιατρό, οι φυλακές συνήψαν μία σύμβαση με έναν γιατρό επισκέπτη για επισκέψεις κάποιων ωρών μία φορά την εβδομάδα. Ένας κρατούμενος μπορεί να τον συμβουλευτεί εάν βάζει ένα "κομμάτι χαρτί σε ένα κουτί" που επέχει θέση αίτησης αλλά δεν καταχωρείται πουθενά.

2. Η εκδοχή της Κυβέρνησης

22. Η προσφεύγουσα τοποθετήθηκε στο θάλαμο 2, εμβαδού 24,98 τετραγωνικών μέτρων, στην αρχή με επτά άλλες κρατούμενες, στη συνέχεια, μετά την έναρξη ισχύος του νόμου 4322/2015 (στις 27 Απριλίου 2015) που στοχεύει στην απόφραξη των φυλακών, με πέντε ή έξι άλλες κρατούμενες. Έτσι ο προσωπικός της χώρος κυμαινόταν από 3,12 τετραγωνικά μέτρα έως 4,99 τετραγωνικά μέτρα μετά τις 27 Απριλίου 2015. Η τελευταία επίσκεψη της CPT (Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων και της Απάνθρωπης ή Ταπεινωτικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας) στις φυλακές αυτές έλαβε χώρα από τις 14 έως τις 23 Απριλίου 2015, δηλαδή πριν την έναρξη ισχύος του ανωτέρω αναφερόμενου νόμου του οποίου η εγκυρότητα παρατάθηκε έως τον Αύγουστο του 2017 προκειμένου να διατηρηθεί ο συνολικός αριθμός των κρατουμένων στις Ελληνικές φυλακές λιγότερο από 10.000 άτομα.

23. Ο θάλαμος διέθετε τουαλέτα και ντους με παράθυρο, τραπέζια, σκαμπό, κομοδίνα και σκουπιδοτενεκέ. Επιπλέον της κεντρικής θέρμανσης, διατίθεντο ηλεκτρικές θερμάστρες τις κρύες μέρες του χειμώνα. Το ζεστό νερό διατίθετο για πολλές ώρες την ημέρα. Τα τζάμια είχαν μέγεθος 3,7

No Φ.092.22/6216

μέτρα X I μέτρο και ο τεχνικός φωτισμός εξασφαλιζέτο με τρεις ηλεκτρικές μπαταρίες με τρεις λάμπες η καθεμία.

24. Ο (οι) κρατούμενος (οι) λάμβαναν τακτικά προϊόντα προσωπικής υγιεινής (σαπούνι, σαμπουάν, χαρτί υγείας, αφρό ξυρίσματος). Οι φυλακές χρησιμοποιούσαν επίσης κομμωτή.

25. Σημαντικές προσπάθειες γινόταν για την διατήρηση της καθαριότητας των κελιών, θαλάμων και κοινόχρηστων χώρων. Τα κλινοσκεπάσματα καθαριζόταν στο στεγνοκαθαριστήριο των φυλακών, στο οποίο οι κρατούμενοι μπορούσαν επίσης να πλύνουν τα ρούχα τους.

26. Οι κρατούμενοι λάμβαναν τρία γεύματα ημερησίως τα οποία καθόριζαν κάθε δέκα πέντε μέρες ο γιατρός και το συμβούλιο των φυλακών. Μπορούσαν να κάνουν αθλητισμό για μία ώρα, τουλάχιστον, στην αυλή των φυλακών ή σε ειδικά αθλητικά γήπεδα. Μπορούσαν επίσης να συμμετέχουν σε ψυχαγωγικές δραστηριότητες.

27. Η ιατρική φροντίδα των κρατουμένων εξασφαλιζέτο από δύο παθολόγους (αμειβόμενοι ανά ιατρική επίσκεψη), ένα παθολόγο εθελοντή, ένα μόνιμο ψυχίατρο, έναν οδοντίατρο (αμειβόμενος ανά ιατρική επίσκεψη) και ένα νοσοκόμο.

28. Η προσφεύγουσα υποβλήθηκε σε εξέταση από τον γιατρό των φυλακών και μεταφέρθηκε επίσης στο Νοσοκομείο Παπαγεωργίου Θεσσαλονίκης για αιματολογική εξέταση.

29. Η προσφεύγουσα εργάσθηκε επί δέκα οκτώ μήνες στις φυλακές ως υπάλληλος καθαρίσματος και ο προσφεύγων επί τρεις μήνες στην κουζίνα.

B. Η κατάσταση υγείας του πρώτου προσφεύγοντος

30. Από τις 8 έως τις 14 Μαρτίου 2014, ο προσφεύγων νοσηλεύθηκε στο Νοσοκομείο Παπαγεωργίου στη Θεσσαλονίκη όπου υποβλήθηκε σε διάφορες εξετάσεις οι οποίες δεν έδειξαν πρόβλημα καρδιάς. Δεν συνταγογραφήθηκε καμία αγωγή.

31. Την 20η Φεβρουαρίου 2015, ο προσφεύγων μεταφέρθηκε εκ νέου στο ίδιο νοσοκομείο για υπερηχογράφημα του παγκρέατος και της σπλήνας και

No Φ.092.22/6216

έπειτα μία φορά ακόμη στα επείγοντα περιστατικά, την 23η Φεβρουαρίου, όπου του συνταγογραφήθηκε μία αγωγή για ιλίγγους.

32. Την 21η Σεπτεμβρίου 2015, ο προσφεύγων μεταφέρθηκε στο Νοσοκομείο των Πατρών για ακτινολογική εξέταση θώρακος.

33. Την 28η Σεπτεμβρίου 2015, κατόπιν αναπνευστικών προβλημάτων, ο προσφεύγων μεταφέρθηκε επείγοντως στο ίδιο νοσοκομείο για να υποβληθεί σε στεφανιαία εξέταση. Του διαγνώσθηκε ασκητικό υγρό γύρω από το ήπαρ και την σπλήνα καθώς και περικαρδίτιδα.

34. Ο προσφεύγων εξήλθε του Νοσοκομείου την 5η Οκτωβρίου 2015. Το πιστοποιητικό εξόδου διευκρίνιζε ότι έπρεπε να κάνει τακτικό καρδιολογικό έλεγχο, συμπεριλαμβανομένου του ελέγχου της αρτηριακής πίεσης και της θερμοκρασίας δύο φορές την ημέρα. Συνιστούσε μία νέα εξέταση για εκτίμηση της αναγκαιότητας καρδιοαγγειακής εγχείρισης.

35. Ελλείψει γνώσης της ελληνικής γλώσσας, ο προσφεύγων αδυνατούσε να κατανοήσει την κατάσταση της υγείας του και τη διάγνωση των γιατρών. Υποστηρίζει ότι το αίτημα του να ενημερωθεί σχετικά σε γλώσσα που κατανοούσε πριν από κάθε ιατρική πράξη επάνω του ερμηνεύθηκε ως άρνηση να υποβληθεί σε εγχείριση.

36. Την 4η Απριλίου 2016, ο επισκέπτης γιατρός των φυλακών, απαντώντας σε ερώτηση του εισαγγελέα σχετικά με την ικανότητα του να εμφανισθεί στην ακρόαση ενώπιον του Ποινικού Εφετείου Θεσσαλονίκης διευκρίνισε:

"Ο κρατούμενος **Pekov Radostin** υποφέρει από παγκρεατίτιδα και πρέπει να τον αναλάβει ένας ειδικός καρδιοχειρουργός. Ωστόσο, αρνείται να υποβληθεί σε εξετάσεις έτσι ώστε να λάβει την κατάλληλη αγωγή. Πιο συγκεκριμένα, αρνήθηκε να μεταφερθεί στην καρδιολογική κλινική στις 6 Οκτωβρίου 2015, στις 20 Νοεμβρίου 2015 και στις 12 Φεβρουαρίου 2016 (...).

Για τους λόγους αυτούς, δεν είμαι σε θέση να διαβεβαιώσω ότι μπορεί να εμφανισθεί ενώπιον του Ποινικού Εφετείου Θεσσαλονίκης χωρίς κίνδυνο της υγείας του. Εκτιμώ ότι η υγεία δεν μπορεί να προστατευθεί κατάλληλα μέσα στις φυλακές".

37. Από τις 15 Νοεμβρίου 2016 έως τις 15 Φεβρουαρίου 2017, ο προσφεύγων ήταν το αντικείμενο φαρμακευτικής αγωγής με ψυχοφάρμακα.

No Φ.092.22/6216

38. Την 30η Ιανουαρίου 2017, ο προσφεύγων μεταφέρθηκε στο Νοσοκομείο Πατρών για ακτινολογική εξέταση του θώρακος.

39. Μετά την αποφυλάκιση του (σε ημερομηνία που δεν διευκρινίζεται μέσα στη δικογραφία), ο προσφεύγων εγχειρίστηκε στη Βουλγαρία όπου, εν τω μεταξύ, πήγε.

II. ΤΟ ΚΑΤΑΛΛΗΛΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ Η ΠΡΑΚΤΙΚΗ

40. Για το κατάλληλο εσωτερικό δίκαιο και την πρακτική, το Δικαστήριο παραπέμπει στην απόφαση Κουρέας και άλλοι κ. Ελλάδος (αρ. 30030/15, παράγραφοι 37-38, 18 Ιανουαρίου 2018).

41. Προκύπτει από τους στατιστικούς πίνακες του Υπουργείου Δικαιοσύνης ότι οι φυλακές Διαβατών- επίσημης χωρητικότητας 358 ατόμων- φιλοξενούσε κατά την διάρκεια του πρώτου εξαμήνου του 2017 αριθμό κρατουμένων που κυμαινόταν μεταξύ 505 και 541.

42. Επιπλέον, προκύπτει από τους στατιστικούς πίνακες του ίδιου υπουργείου ότι οι Φυλακές Πατρών- επίσημης χωρητικότητας 466 ατόμων- φιλοξενούσε κατά την διάρκεια του πρώτου εξαμήνου του 2017, αριθμό κρατουμένων που κυμαινόταν μεταξύ 585 και 649, κατά την διάρκεια του δεύτερου εξαμήνου του 2017 αριθμό που κυμαινόταν μεταξύ 519 και 620 και κατά την διάρκεια του πρώτου εξαμήνου του 2018 αριθμό που κυμαινόταν μεταξύ 496 και 524.

III. ΟΙ ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΛΗΨΗ ΤΩΝ ΒΑΣΑΝΙΣΤΗΡΙΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΠΑΝΘΡΩΠΗΣ Η ΤΑΠΕΙΝΩΤΙΚΗΣ ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗΣ Η ΤΙΜΩΡΙΑΣ (CPT)

43. Στην έκθεση της με ημερομηνία 5 Ιουλίου 2013, που συντάχθηκε κατόπιν της επίσκεψης της από τις 4 έως τις 16 Απριλίου 2013, η CPT (Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων και της Απάνθρωπης ή Ταπεινωτικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας) επεσήμανε ότι οι Φυλακές Διαβατών επίσημης χωρητικότητας 230 κρατουμένων, φιλοξενούσε 590. Οι φυλακές διαθέτουν 53 κελιά μεγέθους 23 τετραγωνικών μέτρων το καθένα και φιλοξενούν 10 κρατούμενους το

No Φ.092.22/6216

καθένα, 10 κελιά των 11 τετραγωνικών μέτρων το καθένα και φιλοξενούν 4 κρατούμενους το καθένα και 3 κελιά όπου διέμεναν 34 γυναίκες κρατούμενες. Η πρόσβαση στο φυσικό φως και ο αερισμός στα κελιά επαρκούν και υπάρχουν κάποια σκαμπό. Τα μπάνια περιλαμβάνουν τέσσερις τουαλέτες καθώς και ένα νεροχύτη που χρησιμεύει επίσης για το πλύσιμο των εσωρούχων και το πλύσιμο των πιάτων.

44. Στην έκθεση της με ημερομηνία 1η Μαρτίου 2016 που συντάχθηκε κατόπιν της επίσκεψης της από τις 14 έως τις 23 Απριλίου 2015, η CPT (Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων και της Απάνθρωπης ή Ταπεινωτικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας) επεσήμανε ότι η κατάσταση τις φυλακές αυτές δεν είχε αλλάξει σε σχέση με αυτή που διαπιστώθηκε κατά την επίσκεψη της το 2013. Την ημερομηνία της επίσκεψης, οι φυλακές φιλοξενούσαν 588 κρατούμενους για χωρητικότητα 270 θέσεων (αυτή η χωρητικότητα είχε αυξηθεί περισσότερο των 100 μετατρέποντας τους θαλάμους που προβλέπονταν για 4 κρατούμενους-μεγέθους 24 τετραγωνικών μέτρων- σε θαλάμους για 6. Οι άνδρες κρατούμενοι είχαν τοποθετηθεί ανά δέκα σε θαλάμους των 24 τετραγωνικών μέτρων και οι 35 γυναίκες κρατούμενες σε τρεις θαλάμους.

ΩΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΣΚΕΛΟΣ

1. ΕΠΙ ΤΗΣ ΑΙΤΗΣΗΣ ΔΙΑΓΡΑΦΗΣ ΤΗΣ ΠΡΟΣΦΥΓΗΣ ΜΕ ΤΗΝ ΕΝΝΟΙΑ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 37 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟΝ ΠΡΩΤΟ ΠΡΟΣΦΕΥΓΟΝΤΑ.

45. Μετά την αποτυχία των αποπειρών φιλικού διακανονισμού, την 15η Φεβρουαρίου 2018, η Κυβέρνηση ενημέρωσε το Δικαστήριο ότι διατύπωσε μία μονομερή δήλωση προκειμένου να λυθεί το ζήτημα που ετέθη με την προσφυγή, όσο αφορά τον πρώτο προσφεύγοντα. Κάλεσε το Δικαστήριο τη διαγράψει από το πινάκιο κατ' εφαρμογή του άρθρου 37 της Σύμβασης σε αντιστάθμισμα καταβολή συνολικού ποσού (7.600,00 Ευρώ) καλύπτοντας κάθε υλική και ηθική βλάβη καθώς και τα έξοδα και δικαστικά έξοδα και την αναγνώριση της παραβίασης των δικαιωμάτων που εγγυώνται τα άρθρα 3 και 13 της Σύμβασης.

No Φ.092.22/6216

46. Την 11η Απριλίου 2018, ο πρώτος προσφεύγων δήλωσε ότι δεν ήταν ικανοποιημένος από τους όρους της μονομερούς δήλωσης λαμβάνοντας υπόψη κυρίως το προσφερόμενο ποσό για ηθική βλάβη, έξοδα και δικαστικά έξοδα.

47. Το Δικαστήριο διαβεβαίωσε ότι, σε κάποιες περιστάσεις, μπορεί να είναι σκόπιμη η διαγραφή μίας προσφυγής από το πινάκιο δυνάμει του άρθρου 37, παράγραφος 1 γ) της Σύμβασης με βάση μία μονομερή δήλωση της εναγόμενης κυβέρνησης ακόμη κι' αν ο προσφεύγων επιθυμεί τη συνέχιση της εξέτασης της υπόθεσης. Θα είναι ωστόσο οι ιδιαίτερες περιστάσεις της υπόθεσης που θα επιτρέψουν εάν η μονομερής δήλωση προσφέρει επαρκή βάση ώστε το Δικαστήριο να καταλήξει ότι η τήρηση των δικαιωμάτων του ανθρώπου που εγγυάται η Σύμβαση δεν απαιτεί την συνέχιση της εξέτασης της υπόθεσης με την έννοια του άρθρου 37, παράγραφος 1 in fine (στο τέλος του κειμένου) (δείτε, μεταξύ άλλων, Tahsin Acar κ. Τουρκίας (προκαταρκτικές ενστάσεις) (GC), αρ. 26307/95, παράγραφος 75, ΕΔΔΑ 2003-VI, Melnic κ. Μολδαβίας, αρ. 6923/03, παράγραφος 14, 14 Νοεμβρίου 2006 και Messana κ. Ιταλίας, αρ. 26128/04, παράγραφος 23, 9 Φεβρουαρίου 2017).

48. Όσον αφορά το κατά πόσον θα ήταν σκόπιμη η διαγραφή της παρούσας προσφυγής με βάση τη μονομερή δήλωση της Κυβέρνησης, το Δικαστήριο επισημάνει ότι το προσφερόμενο ποσό της αποζημίωσης δεν επαρκεί σε σχέση με τα ποσά που αυτό χορηγεί σε παρόμοιες υποθέσεις σε θέματα συνθηκών κράτησης, λαμβάνοντας υπόψη κυρίως την διάρκεια της κράτησης στη προκειμένη περίπτωση.

49. Υπό τις συνθήκες αυτές, το Δικαστήριο εκτιμά ότι η επίδικη μονομερής δήλωση δεν αποτελεί επαρκή βάση για να καταλήξει ότι η τήρηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που εγγυάται η Σύμβαση δεν απαιτεί τη συνέχιση της εξέτασης της προσφυγής.

50. Εν κατακλείδι, το Δικαστήριο απορρίπτει την αίτηση της Κυβέρνησης που στοχεύει στην διαγραφή της προσφυγής από το πινάκιο δυνάμει του άρθρου 37, παράγραφος 1 γ) της Σύμβασης και θα συνεχίσει, συνεπώς, την εξέταση της υπόθεσης επί του παραδεκτού και της ουσίας.

II. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΑΣΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 3 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ.

51. Επικαλούμενοι το άρθρο 3 της Σύμβασης, οι προσφεύγοντες διαμαρτύρονται για τις συνθήκες κράτησης τους, ο πρώτος στις Φυλακές Πατρών, η δεύτερη σε αυτές των Διαβατών. Επιπλέον, ο πρώτος προσφεύγων διαμαρτύρεται ότι όχι μόνο δεν έλαβε την κατάλληλη ιατρική περίθαλψη αλλά ότι το καρδιοαγγειακό του πρόβλημα δεν ελήφθη καθόλου υπόψη από τις αρχές, πράγμα που έχει ως αποτέλεσμα να θέσει σε κίνδυνο την ζωή του και να καταστήσει ανυπόφορη την κράτηση του. Το άρθρο 3 έχει ως ακολούθως:

« Ουδείς επιτρέπεται να υποβληθεί σε βάσανα ούτε εις ποινάς η μεταχείρισιν απανθρώπων ή εξευτελιστικάς».

A. Επί του παραδεκτού

52. Διαπιστώνοντας ότι αυτή η αιτίαση δεν είναι προφανώς αβάσιμη με την έννοια του άρθρου 35, παράγραφος 3 α) της Σύμβασης και ότι δεν αντιτίθεται, άλλωστε, σε κανένα άλλο λόγο απαραδέκτου, το Δικαστήριο την κηρύσσει παραδεκτή.

B. Επί της ουσίας

53. Ο πρώτος προσφεύγων υπογραμμίζει ότι παραλείποντας να παρουσιάσει παρατηρήσεις που τον αφορούν, η Κυβέρνηση παραδέχεται την αξιοπιστία των ισχυρισμών του σχετικά με τις συνθήκες κράτησης του και την ανεπάρκεια της παρεχόμενης ιατρικής περίθαλψης.

54. Η δεύτερη προσφεύγουσα παραπέμπει στην εκδοχή της για τις συνθήκες κράτησης καθώς και στις αποφάσεις Adiele και άλλοι κ. Ελλάδος (αρ. 29769/13, 25 Φεβρουαρίου 2016), Παπαδάκης και άλλοι κ. Ελλάδος (αρ. 34083/13, 25 Φεβρουαρίου 2016) και Καλαμιώτης και άλλοι κ. Ελλάδος (αρ. 53098/13, 29 Οκτωβρίου 2015) στις οποίες το Δικαστήριο κατέληξε στη παράβαση του άρθρου 3 όσο αφορούσε τις συνθήκες κράτησης των κρατουμένων ανδρών στις φυλακές αυτές. Όμως οι θάλαμοι των

No Φ.092.22/6216

κρατουμένων γυναικών βρίσκονται στο ίδιο κτίριο που το Δικαστήριο έκρινε ως ακατάλληλο για την κράτηση.

55. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι οι αιτιάσεις της προσφεύγουσας σχετικά με την ανεπαρκή ιατρική περίθαλψη, η έλλειψη ψυχαγωγικών δραστηριοτήτων, η καθαριότητα, η ανεπαρκής υγιεινή και τροφή, διατυπώνονται με τρόπο γενικό και δεν είναι ικανές να αποδείξουν ότι η προσφεύγουσα υπέφερε προσωπικά σε τέτοιο βαθμό ώστε να μπορέσουμε να καταλήξουμε ότι υπήρξε παράβαση του άρθρου 3.

56. Το Δικαστήριο παραπέμπει στη σχετική νομολογία του σε θέματα γενικών αρχών εφαρμογής του άρθρου 3 της Σύμβασης σε υποθέσεις που εγείρουν θέματα παρόμοια με αυτά που τέθηκαν στην παρούσα υπόθεση (δείτε, τέλος, *Muršić κ. Κροατίας (GC)*, αρ. 7334/13, παράγραφοι 96-141, 20 Οκτωβρίου 2016).

57. Στην απόφαση αυτή, το Δικαστήριο επιβεβαίωσε ότι η απαίτηση των 3 τετραγωνικών μέτρων εμβαδού ανά κρατούμενο (συμπεριλαμβανομένου του χώρου που καταλαμβάνουν τα έπιπλα, αλλά όχι αυτόν που καταλαμβάνουν οι τουαλέτες) σε ένα συλλογικό κελί πρέπει να παραμένει ο ελάχιστος σωστός κανόνας με σκοπό την εκτίμηση των συνθηκών κράτησης όσο αφορά το άρθρο 3 της Σύμβασης (*Muršić* ανωτέρω, παράγραφοι 110 και 114). Διευκρίνισε επίσης ότι ένας προσωπικός χώρος μικρότερος από 3 τετραγωνικά μέτρα σε ένα συλλογικό κελί γεννά ένα τεκμήριο δυνατό αλλά αδιάψευστο, παράβασης αυτής της διάταξης. Το εν λόγω τεκμήριο μπορεί συγκεκριμένα να απορριφθεί με τις συσσωρευμένες συνέπειες των άλλων πτυχών των συνθηκών κράτησης, ικανές να αντισταθμίσουν με τον κατάλληλο τρόπο την έλλειψη προσωπικού χώρου. Από την άποψη αυτή, το Δικαστήριο λαμβάνει υπόψη τους συντελεστές όπως την διάρκεια και το εύρος του περιορισμού, τον βαθμό ελευθερίας κυκλοφορίας και την προσφορά των δραστηριοτήτων εκτός κελιού και τον κόσμιο ή όχι, γενικώς, χαρακτήρα των συνθηκών κράτησης στο εν λόγω ίδρυμα (όπως ανωτέρω, παράγραφοι 122-138).

58. Όσο αφορά τον πρώτο προσφεύγοντα, λαμβάνοντας υπόψη την απουσία παρατηρήσεων εκ μέρους της Κυβέρνησης σχετικά με τις γενικές συνθήκες

No Φ.092.22/6216

κράτησης αυτού και τις ανωτέρω αναφερόμενες αποφάσεις σχετικά με τις Φυλακές Διαβατών, το Δικαστήριο δεν βλέπει λόγο να απομακρυνθεί από τις προηγούμενες διαπιστώσεις του και κατέληξε στη παράβαση του άρθρου 3 όσο αφορά τις γενικές συνθήκες κράτησης τόσο για τις Φυλακές Διαβατών και για τις Φυλακές Πατρών στις οποίες η κατάσταση υπερπληθυσμού προκύπτει καθαρά από τους στατιστικούς πίνακες του Υπουργείου Δικαιοσύνης (παράγραφος 42 ανωτέρω).

59. Αντιθέτως, όσο αφορά την ιατρική περίθαλψη του πρώτου προσφεύγοντα, το Δικαστήριο σημειώνει ότι τα παράπονα αυτού βασίζονται στην επικαλούμενη απουσία κατάλληλης αγωγής των διαφόρων παθήσεων που αυτός παρουσίαζε. Θέλει να επισημάνει ότι δεν μπορεί ωστόσο να αποφανθεί επί των ζητημάτων που άπτονται της ιατρικής πραγματογνωμοσύνης. Προκειμένου να καθορίσει εάν το άρθρο 3 της Σύμβασης τηρήθηκε, μπορεί να εξετάσει μόνο το θέμα να ξέρει εάν οι εθνικές αρχές εξασφάλισαν στον πρώτο προσφεύγοντα κατάλληλη ιατρική παρακολούθηση και έθεσαν ένα θεραπευτικό πρωτόκολλο κατάλληλο για την φύση των παθήσεων του.

60. Επί του θέματος αυτού, το Δικαστήριο διαπιστώνει ότι σύμφωνα με τη δικογραφία, κατά την διάρκεια της κράτησης του στις Φυλακές Διαβατών και Πατρών, ο πρώτος προσφεύγων μεταφέρθηκε επανειλημμένα στο Νοσοκομείο αυτών των δύο πόλεων: Από τις 8 έως τις 14 Μαρτίου 2014 και στις 20 και 23 Φεβρουαρίου 2015 στο Νοσοκομείο Παπαγεωργίου της Θεσσαλονίκης. Στις 21 Σεπτεμβρίου 2015, από τις 28 Σεπτεμβρίου έως τις 5 Οκτωβρίου 2015 και στις 30 Ιανουαρίου 2017 στο Νοσοκομείο Πατρών. Από τις 15 Νοεμβρίου 2016 έως τις 15 Φεβρουαρίου 2017, ήταν επίσης το αντικείμενο φαρμακευτικής αγωγής με ψυχοφάρμακα. Υπό τις περιστάσεις αυτές, το Δικαστήριο δεν θα μπορούσε να καταλήξει ότι οι εθνικές αρχές δεν έκαναν το καθήκον τους να εξασφαλίσουν ιατρική παρακολούθηση στον πρώτο προσφεύγοντα και συνεπώς ανταποκρίθηκαν στην θετική τους υποχρέωση να του παρέχουν κατάλληλη ιατρική βοήθεια.

61. Όσο αφορά την δεύτερη προσφεύγουσα η οποία κρατείτο στις Φυλακές Διαβατών από τις 20 Δεκεμβρίου 2013 έως τις 24 Μαΐου 2017, το

No Φ.092.22/6216

Δικαστήριο σημειώνει ότι οι εκδοχές των διαδικών σχετικά με τον υπερπληθυσμό (κυρίως όσο αφορά το εμβαδόν του θαλάμου) αλλά επίσης τις άλλες συνθήκες στις Φυλακές Διαβατών διαφέρουν σημαντικά.

62. Για να δώσει τη γνώμη του, το Δικαστήριο θα προσπαθήσει να λάβει υπόψη αυτά από τα στοιχεία που του φαίνονται τα πλέον αντικειμενικά και τα οποία προέρχονται από αρχές άλλες από τους διαδικούς στην παρούσα υπόθεση.

63. Στην έκθεση της με ημερομηνία 1^η Μαρτίου 2016 που συντάχθηκε κατόπιν της επίσκεψης της από τις 14 έως τις 23 Απριλίου 2015, η CPT (Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων και της Απάνθρωπης ή Ταπεινωτικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας) επεσήμανε ότι η κατάσταση τις φυλακές αυτές δεν είχε αλλάξει σε σχέση με αυτή που διαπιστώθηκε κατά την επίσκεψη του 2013 (παράγραφος 44 ανωτέρω). Την ημερομηνία της επίσκεψης της CPT (Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων και της Απάνθρωπης ή Ταπεινωτικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας), οι φυλακές φιλοξενούσαν 588 κρατούμενους. Προκύπτει, επιπλέον, από τους στατιστικούς πίνακες του Υπουργείου Δικαιοσύνης ότι οι Φυλακές Διαβατών- επίσημης χωρητικότητας 358 ατόμων- φιλοξενούσε κατά την διάρκεια του πρώτου εξαμήνου 2017 αριθμό κρατουμένων που κυμαινόταν μεταξύ 505 και 541 (παράγραφος 41 ανωτέρω).

64. Επιπροσθέτως, το Δικαστήριο δίνει ιδιαίτερη σημασία στις πληροφορίες που έδωσε η διεύθυνση των Φυλακών Διαβατών στη Κυβέρνηση σχετικά με την παρούσα υπόθεση σε ένα έγγραφο με ημερομηνία 4 Σεπτεμβρίου 2017 και το οποίο επισυνάπτεται στις παρατηρήσεις της Κυβέρνησης. Η διεύθυνση των φυλακών διευκρίνιζε ότι η προσφεύγουσα τοποθετήθηκε σ'ένα θάλαμο μεγέθους 24,98 τετραγωνικών μέτρων και περιλάμβανε 8 κρεβάτια. Ο θάλαμος διέθετε μία τουαλέτα με ντους, αλλά αντίθετα με τις τουαλέτες των θαλάμων που προορίζονται για τους άνδρες κρατούμενους, των οποίων το εμβαδόν άλλαζε, το έγγραφο δεν ανέφερε το εμβαδόν του θαλάμου της προσφεύγουσας. Το ίδιο έγγραφο διευκρίνιζε ότι η προσφεύγουσα είχε

No Φ.092.22/6216

τοποθετηθεί με επτά άλλες κρατούμενες αλλά αρχής γινομένης από την εφαρμογή του νόμου 43222015 (παράγραφος 22 ανωτέρω), αυτός ο αριθμός κυμαινόταν μεταξύ πέντε και έξι κρατούμενες. Ωστόσο, στο έγγραφο δεν ανέφερε τις περιόδους κατά τις οποίες η δεύτερη προσφεύγουσα μοιραζόταν τον θάλαμο με λιτότερες κρατούμενες. Αντιθέτως, περιγράφοντας την χωρητικότητα των φυλακών, η διεύθυνση ανέφερε τα ακόλουθα: «Η χωρητικότητα υποδοχής των Φυλακών Θεσσαλονίκης ανέρχεται, υπό τις ιδεώδεις συνθήκες, στους 360 κρατούμενους. Ωστόσο κατά την διάρκεια του μεγαλύτερου μέρους της κράτησης των προσφευγόντων, ο αριθμός κρατουμένων κυμαινόταν μεταξύ 470 και 520. Προκύπτει από αυτό ότι υπήρξε υπέρβαση του μέγιστου αριθμού κρατουμένων που μπορούσαν να φιλοξενηθούν».

65. Ελλείψει αντικειμενικών διαπιστώσεων, το Δικαστήριο δεν μπορεί να αποφανθεί επί του μεγαλύτερου μέρους των ισχυρισμών της προσφεύγουσας όσον αφορά τις συνθήκες σχετικά με τη θέρμανση, το ζεστό νερό, τον φωτισμό, την καθαριότητα των θαλάμων και των στρωμάτων, την κατάσταση της αυλής των φυλακών. Επισημάνει, ωστόσο, ότι οι Φυλακές Διαβατών δεν διαθέτουν τραπεζαρία και οι κρατούμενοι υποχρεώνονται να παίρνουν τα γεύματα τους στους θαλάμους/κελιά τους καθισμένοι είτε στα κρεβάτια τους είτε με την σειρά τους σε κάποια διαθέσιμα σκαμπό. Οι διακοσμητικές μαρμάρινες λεκάνες στις τουαλέτες χρησιμεύουν συγχρόνως για το πλύσιμο των ρούχων των κρατουμένων και για να πλύνουν τα πιάτα. Συνεπώς, η Κυβέρνηση δεν διαψεύδει αυτή την κατάσταση.

66. Αυτές οι περιστάσεις επαρκούν για το Δικαστήριο για να καταλήξει ότι το δυνατό τεκμήριο παράβασης του άρθρου 3 (παράγραφος 57 ανωτέρω) δεν μπορεί να απορριφθεί, η Κυβέρνηση μη έχοντας πετύχει να αποδείξει την παρουσία συντελεστών ικανών να αντισταθμίσουν με κατάλληλο τρόπο την έλλειψη προσωπικού χώρου. Το Δικαστήριο εκτιμά ότι οι εν λόγω συνθήκες κράτησης, λαμβάνοντας υπόψη επίσης την διάρκεια εγκλεισμού της δεύτερης προσφεύγουσας, υπέβαλαν την ενδιαφερόμενη σε μία δοκιμή

No Φ.092.22/6216

έντασης που υπερέβαινε το αναπόφευκτό επίπεδο οδύνης που συνδέεται με την κράτηση.

67. Συνεπώς, υπήρξε παράβαση του άρθρου 3 της Σύμβασης σχετικά με την δεύτερη προσφεύγουσα.

ΙΙΙ. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΠΙΚΑΛΟΥΜΕΝΗΣ ΠΑΡΑΒΑΣΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 13 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ.

68. Οι προσφεύγοντες επικαλούνται επίσης παράβαση του άρθρου 13 της Σύμβασης συνδυασμένο με το άρθρο 3. Το άρθρο 13 της Σύμβασης έχει ως ακολούθως:

" Παν πρόσωπον του οποίου τα αναγνωριζόμενα εν τη παρούση Συμβάσει δικαιώματα και ελευθερίες παρεβιάσθησαν, έχει το δικαίωμα πραγματικής* προσφυγής ενώπιον εθνικής αρχής, έστω και αν η παραβίασις διεπράχθη υπό προσώπων ενεργούντων εν τη εκτελέσει των δημοσίων καθηκόντων των."

A. Επί του παραδεκτού

69. Διαπιστώνοντας ότι αυτή η αιτίαση δεν είναι προφανώς αβάσιμη με την έννοια του άρθρου 35 παράγραφος 3 α) της Κυβέρνησης και ότι δεν αντιτίθεται άλλωστε σε κανένα άλλο λόγο अपараδέκτου, το Δικαστήριο την κηρύσσει παραδεκτή.

B. Επί της ουσίας

70. Οι προσφεύγοντες διαμαρτύρονται επίσης για την απουσία πραγματικής προσφυγής για να καταγγείλουν τις συνθήκες κράτησης τους. Επικαλούνται την πάγια νομολογία του Δικαστηρίου στα θέματα αυτά στις ελληνικές υποθέσεις.

71. Η Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι τα ένδικα μέσα που προβλέπονται στα άρθρα 6 του Σωφρονιστικού Κώδικα και 572 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας καθώς και η αίτηση του Συνηγόρου του Πολίτη, αποτελούν κατάλληλα και πραγματικά ένδικα μέσα τα οποία οι προσφεύγοντες θα

No Φ.092.22/6216

μπορούσαν να επιχειρήσουν για να θέσουν τέλος στις επικαλούμενες συνθήκες κράτησης.

72. Το Δικαστήριο υπενθυμίζει ότι έπρεπε, επανειλημμένα, να αποφανθεί επί των αναφερόμενων από την Κυβέρνηση ένδικων μέσων και δεν βλέπει κανένα λόγο να απομακρυνθεί στην παρούσα υπόθεση από την πάγια νομολογία της για το θέμα αυτό (δείτε, μεταξύ πολλών άλλων, Κουρέας και άλλοι κ. Ελλάδος, αρ. 30030/15, 18 Ιανουαρίου 2018, Δ.Μ. κ. Ελλάδος, αρ. 44559/15, 16 Φεβρουαρίου 2017, και Κωνσταντινόπουλος και άλλοι. Κ. Ελλάδος, αρ. 69781/13, 28 Ιανουαρίου 2016).

73. Τέλος, σχετικά με την προσφυγή στον Συνήγορο του Πολίτη, το Δικαστήριο εκτιμά ότι δεν είναι πραγματική, οι εξουσίες του συνηγόρου δεν του επιτρέπουν να πάρει μέτρα νομικά εξαναγκαστικά, ικανά να επανορθώσουν καταστάσεις υπερπληθυσμού στις φυλακές (δείτε, *mutatis mutandis*, Devlin Rodić και άλλοι κ. Βοσνίας- Ερζεγοβίνης, αρ. 22893/05, 27 Μαΐου 2008). Σύμφωνα με τις πληροφορίες που παρείχε η Κυβέρνηση, ο Συνήγορος του Πολίτη έχει την δικαιοδοσία να μεταβαίνει στους χώρους κράτησης, να συνομιλεί με κρατούμενους, να παίρνει φωτογραφίες, να ζητά πραγματογνωμοσύνες και να δημοσιεύει εκθέσεις.

74. Συνεπώς, το Δικαστήριο εκτιμά ότι υπήρξε παράβαση του άρθρου 13 συνδυασμένο με το άρθρο 3 της Σύμβασης σχετικά με τους δύο προσφεύγοντες.

IV. ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ 41 ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ

75. Σύμφωνα με το άρθρο 41 της Σύμβασης,

"Εάν το Δικαστήριο κρίνει ότι υπήρξε παραβίαση της Σύμβασης ή των Πρωτοκόλλων της, και αν το εσωτερικό δίκαιο του Υψηλού Συμβαλλόμενου Μέρους δεν επιτρέπει παρά μόνο ατελή εξάλειψη των συνεπειών της παραβίασης αυτής, το Δικαστήριο χορηγεί, εφόσον είναι αναγκαίο, στον παθόντα δίκαιη ικανοποίηση".

A. Ζημιά

No Φ.092.22/6216

76. Ως ηθική βλάβη που εκτιμούν ότι υπέστησαν, οι προσφεύγοντες ζητούν ο καθένας 21.000,00 Ευρώ για την παράβαση του άρθρου 3 και 18.000,00 Ευρώ γι' αυτή του άρθρου 13. Ζητούν επίσης ώστε αυτά τα ποσά να καταβληθούν απευθείας στον τραπεζικό λογαριασμό που αναγράφεται από την εκπρόσωπο τους.

77. Η Κυβέρνηση υπογραμμίζει ότι τα ζητούμενα ποσά είναι υπερβολικά και τελείως εξ' ολοκλήρου αδικαιολόγητα, λαμβάνοντας υπ' όψη κυρίως τις περιστάσεις της εν λόγω περίπτωσης και την οικονομική κατάσταση της Ελλάδος. Υπογραμμίζει ότι η διαπίστωση της παράβασης αποτελούσε επαρκή ικανοποίηση. Καλεί επίσης το Δικαστήριο να αγνοήσει την αίτηση που αποσκοπεί στην καταβολή ενδεχόμενου ποσού στο λογαριασμό της εκπροσώπου.

78. Το Δικαστήριο εκτιμά ότι συντρέχει λόγος χορήγησης 21.000,00 Ευρώ στον πρώτο προσφεύγοντα και 16.000,00 Ευρώ στη δεύτερη προσφεύγουσα για ηθική βλάβη¹.

Β. Έξοδα και δικαστικά έξοδα

79. Οι προσφεύγοντες ζητούν επίσης 7.500,00 Ευρώ για τα έξοδα και τα δικαστικά έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν ενώπιον του Δικαστηρίου, ποσό να καταβληθεί απευθείας στο τραπεζικό λογαριασμό που αναγράφεται από την εκπρόσωπο τους. Η τελευταία προσκομίζει δύο συμφωνίες που συμφωνήθηκαν με τον καθένα από τους προσφεύγοντες και οι οποίες αφορούν το ποσό της αμοιβής της και τους όρους και τον τρόπο πληρωμής

80. Η Κυβέρνηση εκτιμά ότι οι συνθήκες για την καταβολή ποσού για έξοδα και δικαστικά έξοδα δεν πληρούνται στην προκειμένη περίπτωση: Όχι μόνο, η πραγματικότητα τους, η αναγκαιότητα τους και ο εύλογος χαρακτήρας του ποσοστού τους δεν αποδεικνύεται, αλλά η προσφεύγουσα δεν προσκομίζει κανένα έγγραφο ικανό να ελέγξει τον τρόπο με τον οποίο υπολογίστηκαν και να αποδείξει ότι πληρώθηκαν. Το ποσό τους όντας

¹ Ο πρώτος προσφεύγων κρατήθηκε αρχής γενομένης από τις 20 Δεκεμβρίου 2013 μέχρι σήμερα (ημερομηνία που κρατήθηκε για τον υπολογισμό: Η 20^η Σεπτεμβρίου 2018) δηλαδή 4 χρόνια και 9 μήνες. Η δεύτερη προσφεύγουσα κρατείτο 3 χρόνια και 5 μήνες. Σύμφωνα με τον υπολογισμό στις ελληνικές υποθέσεις αυτού του τύπου, χορηγούνται 6.500,00 Ευρώ για το πρώτο έτος κράτησης και 325,00 Ευρώ για κάθε επιπλέον μήνα κράτησης.

No Φ.092.22/6216

υπερβολικό, η Κυβέρνηση δηλώνει έτοιμη πληρώσει 500,00 Ευρώ, εάν το Δικαστήριο εκτιμά ότι οφείλει να χορηγήσει ποσό για το θέμα αυτό.

81. Σύμφωνα με το Δικαστήριο οι προσφεύγοντες συνήψαν με την δικηγόρο τους μία συμφωνία αναφορικά με την αμοιβή αυτής, η οποία θα ήταν κοντά με μία συμφωνία *quota litis* (συμφωνία εργολαβίας δίκης). Αυτές οι συμφωνίες μπορούν να βεβαιώσουν, εάν είναι νομικά έγκυρες, ότι ο ενδιαφερόμενος οφείλει πραγματικά τα ζητούμενα ποσά. Παρόμοιες συμφωνίες που γεννούν υποχρεώσεις μόνο μεταξύ του δικηγόρου και του πελάτη του, δεν θα μπορούσαν να συνδέσουν το Δικαστήριο, το οποίο οφείλει να εκτιμήσει το ύψος των εξόδων και των δικαστικών δαπανών προς εξόφληση όχι μόνο σε σχέση με τη πραγματικότητα των επικαλούμενων εξόδων αλλά επίσης σε σχέση με τον εύλογο χαρακτήρα τους (Ιατρίδης κ. Ελλάδος (δίκαιη ικανοποίηση (GC), αρ. 31107/96, παράγραφος 55, ΕΔΔΑ 2000-XI). Λαμβάνοντας υπόψη τη νομολογία του στο θέμα αυτό, εκτιμά δίκαιο να χορηγήσει από κοινού στους δύο προσφεύγοντες 1.000,00 Ευρώ για τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν για την διαδικασία ενώπιον του, επιπλέον κάθε ποσό που μπορεί να οφείλεται από τους προσφεύγοντες ως φόρος, να καταβληθεί απευθείας στο λογαριασμό της εκπροσώπου τους.

Γ. Τόκοι υπερημερίας

82. Το Δικαστήριο κρίνει κατάλληλο να υπολογισθούν οι τόκοι υπερημερίας επί του επιτοκίου οριακής χρηματοδότησης της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας προσανυζημένο κατά τρία τοις εκατό.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ, ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΟΜΟΦΩΝΑ.

- 1.** Κηρύσσει την προσφυγή παραδεκτή.
- 2.** Κρίνει ότι υπήρξε παράβαση του άρθρου 3 της Σύμβασης όσο αφορά τις γενικές συνθήκες κράτησης του πρώτου προσφεύγοντες στις Φυλακές Διαβατών και Πατρών.
- 3.** Κρίνει ότι υπήρξε παράβαση του άρθρου 3 της Σύμβασης όσο αφορά την παρεχόμενη ιατρική περίθαλψη στον πρώτο προσφεύγοντα.

No Φ.092.22/6216

4. Κρίνει ότι υπήρξε παράβαση του άρθρου 3 της Σύμβαση όσο αφορά τις γενικές συνθήκες κράτησης της δεύτερης προσφεύγουσας στις Φυλακές Διαβατών.

5. Κρίνει ότι υπήρξε παράβαση του άρθρου 13 της Σύμβασης συνδυασμένο με το άρθρο 3 της Σύμβασης ως προς τους δύο προσφεύγοντες.

6. Ορίζει ότι

α) Το εναγόμενο Κράτος οφείλει να καταβάλλει στους προσφεύγοντες, μέσα σε τρεις μήνες, τα ακόλουθα ποσά:

i) Είκοσι ένα χιλιάδες Ευρώ (21.000,00 Ευρώ) στον πρώτο προσφεύγοντα και δέκα έξι χιλιάδες Ευρώ (16.000,00 Ευρώ) στη δεύτερη προσφεύγουσα, επιπλέον κάθε ποσό που μπορεί να οφείλεται ως φόρος, για ηθική βλάβη.

ii) Χίλια Ευρώ (1000,00 Ευρώ) από κοινού στους δύο προσφεύγοντες, επιπλέον κάθε ποσό που μπορεί να οφείλεται ως φόρος από αυτούς για έξοδα και δικαστικές δαπάνες, να καταβληθεί στον τραπεζικό λογαριασμό της εκπροσώπου τους.

β) Αρχής γινομένης από την λήξη της εν λόγω προθεσμίας και μέχρι την καταβολή, αυτά τα ποσά θα προσαυξηθούν με απλό τόκο σε επιτόκιο ίσο με αυτό της οριακής χρηματοδότησης της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας που εφαρμόζεται την περίοδο αυτή, προσαυξημένο κατά τρία τοις εκατό.

7. Απορρίπτει την αίτηση δίκαιης ικανοποίησης για τα επιπλέον (υπόλοιπα).

Συνετάγη στη Γαλλική γλώσσα και στη συνέχεια κοινοποιήθηκε, εγγράφως, την 6η Σεπτεμβρίου 2018, σε εφαρμογή του άρθρου 77, παράγραφοι 2 και 3 του κανονισμού του Δικαστηρίου.

Υπογραφή Renata Degener Αναπληρώτρια Γραμματέας	Υπογραφή K. Pardalos Πρόεδρος
---	-------------------------------------

Ακριβής μετάφραση από το συνημμένο γαλλικό υπηρεσιακό έγγραφο.

Αθήνα, 17-02-2019

Η μεταφράστρια Γ. ΠΑΛΛΑ